

Raadsbrief

Datum 20 december 2024

Onderwerp Innovatie en transitiebeleid economie gemeente Zwolle
Versienummer 1.7
Portefeuillehouder Paul Guldemon

Samenvatting

De gemeente Zwolle voert al enige jaren, samen met haar partners, een actief innovatiebeleid om bedrijven in de stad en Regio Zwolle in staat te stellen actief bij te dragen aan het toekomstbestendig maken van onze economie. Het doel is om bedrijven voor te bereiden op de noodzakelijke transities rondom duurzaamheid, circulariteit en digitalisering. Ook de krapte op de arbeidsmarkt vraagt een adequate strategie van bedrijven gericht op arbeidsbesparende innovaties: slimmer werken en gericht op productiviteitsverbetering door automatisering en digitalisering. We zetten daarom onder andere in op clustervorming, gebiedsontwikkeling en ondernemersdienstverlening. Er zijn de afgelopen jaren de nodige stappen gezet, maar we zien ook dat er nog het nodige moet gebeuren om het transitievermogen van ondernemers te vergroten. In deze raadsbrief informeren wij u over het gevoerde beleid van de afgelopen periode, wat wij bereikt hebben en onze ambities en voornemens voor de komende periode.

Bijlagen

geen

Openbaarheid

- Openbaar
 Geheim

Wij stellen u voor:

- kennis te nemen van de raadsbrief Innovatie en transitiebeleid economie gemeente Zwolle.

Datum 20 december 2024

Inleiding

Onze economie zal er in de nabije toekomst anders uitzien dan die van vandaag. De wereld om ons heen verandert snel. Ondernemers staan voor uitdagende vraagstukken rondom duurzaamheid, circulariteit en digitalisering. Ook de arbeidsmarkt is volop in verandering en personeel is steeds moeilijk te vinden en te behouden. We zullen meer werk moeten doen met steeds minder mensen. Een sterk innovatievermogen stelt bedrijven in staat deze veranderende omstandigheden te begrijpen en zich hier bij aan te passen. Bedrijven die innoveren blijven daarmee relevant en vergroten hun kans op duurzame groei op lange termijn. Toch zien we dat we als stad en regio achterblijven.

De gemeente Zwolle heeft in de afgelopen jaren een actieve en aanjagende rol gespeeld om samen met bedrijven te helpen bij bovenstaande uitdagingen. In het coalitieakkoord 2022-2026 spreekt Zwolle de ambitie uit een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren voor bedrijven en zet daarbij vol in op het verduurzamen van onze economie. In deze raadsbrief geven wij een update van waar we nu staan en welke uitdagingen we nog voor ons zien.

Kader

Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen voor een waarde(n)volle toekomst', [Economisch Perspectief \(2020 – 5.A8\)](#), [Raadsbrief Duurzame Economie \(25 maart 2024\)](#) alsmede de [Uitvoeringsagenda Economisch Perspectief \(2021 - 5.B.36\)](#). [programma Top Innovatie Centra \(TIC\) \(21 januari 2018\)](#). Onze economische koers geven we ook in Regionaal verband vorm, zie *Propositie Regiodeal Regio Zwolle 2024-2027*.

Kernboodschap

Ondanks dat het economisch goed gaat in Zwolle, blijkt uit onderzoek van onder andere Rabobank dat de transitiegereedheid van onze regio (relatief) laag is (Rabobank Prinsjesdaglezing 2023). Een sterk innovatievermogen stelt bedrijven in staat deze transities te begrijpen en zich hier bij aan te passen. De afgelopen jaren hebben we de nodige stappen gezet om het innovatievermogen van Zwolse bedrijven te vergroten. We hebben ingezet op clustervorming, geïnvesteerd in specifieke sectoren, in diverse initiatieven (o.a. ZWINC en Perron038) en geïnvesteerd in samenwerking met de Universiteit Twente. Verdere versterking is nog wel noodzakelijk om bedrijven verder voor te bereiden op deze transities. We investeren daarom structureel aan ons innovatie ecosysteem. Ook investeringen uit de Regiodeal gaan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Toelichting

Onze regionale economie zal in de nabije toekomst er anders uitzien dan die van vandaag. Otto Raspe (RaboResearch) heeft in zijn studie "Vernieuwen en Versnellen in Regio Zwolle" geconcludeerd dat Zwolle een sterke economische positie heeft en in grote mate bijdraagt aan een brede welvaart voor haar inwoners. Hij geeft aan dat onze stad en regio een grote uitdaging heeft in de transitie naar een duurzame en inclusieve economie. Op dit thema loopt Zwolle achter bij andere Nederlandse regio's. We zijn als regio te afhankelijk van onze schaarse grondstoffen en niet alle bedrijfsmodellen zijn toekomstbestendig.

Veranderingen in onze maatschappij en economie gaan steeds sneller en complexiteit neemt sterk toe. Niet alle bedrijven zijn goed in staat (alleen) te innoveren en voldoende voorbereid op komende transities. Denk hierbij aan de verdere verduurzaming door energieschaarste, circulariteit en krapte op de arbeidsmarkt. We zullen als stad en regio met minder mensen meer werk moeten doen. Indien bedrijven hier onvoldoende op inzetten kan dit uiteindelijk het voortbestaan van een bedrijf in gevaar

Datum 20 december 2024

brengen én in het verlengde daarvan, de (economische) aantrekkelijkheid van een stad of regio. Innovatieve bedrijven kunnen zich beter onderscheiden, effectiever concurreren en nieuwe marktkansen benutten. Dit is essentieel voor het voortbestaan van de onderneming.

Terugkijkend

In het coalitieakkoord 2022-2026 is de focus gelegd op:

- Ontwikkeling en versterking van een economie die bijdraagt aan onze brede welvaart;
- Inzet op transitie naar een circulaire economie, digitalisering, verduurzaming en energietransitie;
- Versterking en toekomstbestendigheid van onze regionale arbeidsmarkt;
- Een goed ontwikkeld innovatievermogen van bedrijven om daarmee de transitie naar een duurzame economie te kunnen maken.

Om het transitie- en innovatievermogen van ondernemers in stad en regio Zwolle te vergroten hebben we de volgende strategie uitgezet:

- Investing in clustervorming in de sectoren (slimme) maakindustrie, ICT en e-commerce, health en creatieve industrie. Wij hebben voor versterking van deze groeisectoren gekozen vanuit het motto 'kiezen is gekozen worden'. Deze clusters kunnen ook een belangrijke rol spelen bij de transitie naar een toekomstbestendige, duurzame, economie;
- Investeren en gericht bijdragen aan diverse gebiedsontwikkelingen om kennis en expertise te bundelen en meer zichtbaar te maken;
- Investeren in het start-up en scale-up klimaat van stad en regio Zwolle om zo vernieuwing in verdienmodellen en bedrijvigheid te stimuleren;
- Investeren in ondernemersdienstverlening, en dan met name de 1 op 1 ondersteuning van ondernemers via intermediairs.

Deze strategie heeft geresulteerd in onder meer:

- Ontwikkeling en versterking van (fysieke) innovatieclusters: Perron038, Creative Works, Digital District Zwolle. We zien dat al deze clusters een stevige groei hebben doorgemaakt en verder zijn geprofessionaliseerd. Dit geeft een goede basis voor de komende jaren om deze clusters in te zetten om het transitievermogen bij bedrijven verder aan te jagen;
- Ontwikkeling van Innovatiedistrict Spoorzone Zwolle; een gebiedsontwikkelingsprogramma met daarin een samenwerkend ecosysteem van innovatie-aanjagers en innovatie-ontmoetingspunten (oa Perron038, Gebouw50, ondersteuning van de kwartiermakers). Het gebied staat stevig op de kaart, zowel lokaal, regionaal als landelijk. Zie hieronder een verdere toelichting;
- Ontwikkeling en realisatie van de Zwolse Start-up Incubator ZWINC. Een groeiend aantal start-ups komt voor uit dit netwerk. We hebben besloten om de financiering voor ZWINC verder op te hogen. Zie hieronder een verdere toelichting;
- Ontwikkeling Makersfabriek op de voormalige Vishaylocatie aan de Ceintuurbaan. In dit gebied zijn o.a. ZWINC en het Polymer Science Park gevestigd. Samen met de eigenaren van dit gebied ontwikkelen we dit gebied gericht op start-up bedrijven, Leven Lang ontwikkelen (LLO) en verduurzaming van de maakindustrie;
- Versterking en regionale verankering van Polymer Science Park (Kunststofsector) en Dutch Circulair Polymer Valley. PSP heeft zich sterk ontwikkeld en is steeds beter in staat om op eigen benen te staan. Via dit netwerk dragen we actief bij aan het circulair krijgen van de kunststofsector;
- Ontwikkeling en regionale versterking Health Valley / Health Innovatie Park en samenwerking met Isala ziekenhuis. We investeren in Health Valley en ondersteunen daarbij met name bij cross-sectorale ontwikkelingen tussen zorg en ICT. Doel is om bedrijven, zorg en

Datum 20 december 2024

kennisinstellingen samen te laten werken in vraagstukken in de zorg. Concreet van probleem naar oplossing. Hiervoor zijn reeds meerdere bijeenkomst georganiseerd.

- Kennispoort Regio Zwolle heeft meerdere programma's lopen op de transitieopgaven en weet daarmee steeds meer Zwolse ondernemers en ondernemers uit de regio te bereiken. MoveDigi, Regio Zwolle Circulair, Good Practice en Familienext zijn hiervan voorbeelden. Kennispoort Regio Zwolle wordt o.a. gefinancierd door alle gemeenten uit de Regio Zwolle en door de Provincie Overijssel.

In Spoorzone Zwolle is de basis is gelegd voor een Zwols innovatiedistrict:

- Samen met andere partners hebben we een programmatische bijdrage geleverd aan ontwikkeling van het ECO-Team alsmede de doorontwikkeling hiervan in de huidige Stichting Innovatiedistrict Spoorzone Zwolle. Bedrijven, onderwijs en overheid werken in dit gebied samen aan de gebiedsontwikkeling én kennis- en innovatieprogramma's vanuit ervaringen bij Perron038.
- Technici van bedrijven en studenten werken in gezamenlijke innovatieprojecten aan demonstrators, prototypes en modules van hightech machines met onder andere robotica, mechatronica, additive manufacturing, vision technologie, etc; Inmiddels zijn ruim vijftientig bedrijven en organisaties verbonden aan Perron038;
- Universiteit Twente heeft zich recent ook verbonden aan Perron038 en is nu gevestigd in Spoorzone Zwolle. De samenwerking tussen Windesheim en Universiteit Twente is hiervoor de basis;
- Perron038 heeft zich binnen de Spoorzone ontwikkeld tot een (boven)regionale voorbeeld waar toonaangevende (maak)bedrijven samenwerken met kennis- en onderzoeksinstituten;
- Vanuit deze Best Practice heeft Perron038 een workshopprogramma ontwikkeld waarin (de meer volgende) maakbedrijven uit onze stad en regio hebben kennisgemaakt met nieuwe (technische) inzichten toepassing in de praktijk;
- In navolging van Perron038 is onze inzet om in de komende jaren meer innovatielabs in het Innovatiedistrict Spoorzone Zwolle te laten landen als onderdeel van een regionale innovatie strategie.

Startup en Scale-up beleid

In 2016 heeft de VVD fractie van Zwolle het actieplan *Zwolle Startup Stad* ingediend waarin het college wordt opgeroepen (meer) aandacht te schenken jonge, ambitieuze ondernemers met groeiambitie. (M22-22-07-2016). Startups¹ zijn belangrijk bij het toekomstbestendig houden van het economisch ecosysteem van een stad of regio. Jonge, innovatieve bedrijven zorgen voor noodzakelijke vernieuwing van producten, diensten en verdienmodellen, waarmee zij tevens traditionele bedrijfstakken dwingen tot innovatie en verhoging van productiviteit.

Het college onderschrijft in navolging van de VVD motie² het economisch belang van startups. Onze ambitie is om in Zwolle een bruisend en stimulerend eco-systeem te laten ontstaan gericht op (jonge) ondernemers die vernieuwende initiatieven te ontwikkelen gericht op verduurzamen van de economie en transitie naar een circulaire economie. Als gemeente hebben we er voor gekozen om diverse acties zoals gevraagd in de motie onder te brengen bij ZWINC.

¹ Een (potentieel) snelgroeiend bedrijf dat aan een marktbehoefte tegemoet komt door ontwikkelen van een uitvoerbaar businessmodel rond een innovatief product, dienst, bedrijfsproces of platform. Er is (bijna) altijd sprake van disruptieve technologieën of procedés

² M22-22-07-2016

Datum 20 december 2024

Startup incubator³ [ZWINC](#) is in onze ogen dé plek voor ondersteuning van startups en scale-ups in regio Zwolle. ZWINC is gevestigd op het voormalige Vishayterrein in Zwolle. Wij ondersteunen ZWINC financieel samen met provincie Overijssel en Windesheim. Vele tientallen jonge ondernemers hebben hier in de afgelopen jaren programma's gevolgd met ondernemersadvies en -begeleiding en gewerkt aan ontwikkeling van hun productidee richting succesvolle lancering in de markt. Voor de komende jaren hebben Windesheim en ZWINC het 'Grande Plan'⁴ opgesteld voor start-ups en scale ups in de Regio Zwolle om daarmee verdere groei te bewerkstelligen. De gemeente Zwolle heeft met ZWINC afgesproken hen vanaf 2024 meerjarig te financieren voor ontwikkeling, opschaling en professionalisering. De financiering van gemeente Zwolle is daarbij omhoog gegaan van €50k per jaar naar €125k per jaar. ZWINC heeft tevens een cofinanciering vanuit RegioDeal Zwolle 2025-2028 toegekend gekregen. In Q1 2025 willen wij in samenwerking met ZWINC een extern onderzoek laten uitvoeren naar de omvang, kwaliteit en perspectief van het startup ecosysteem in Regio Zwolle.

Naast bovenstaande is naar aanleiding van motie ook ambtelijke capaciteit vrijgemaakt voor starters, startup en scale-ups. Hiermee is er veel meer aandacht voor deze doelgroep en kunnen ondernemers bij eventuele problemen en zorgen ook rechtstreeks bij de gemeente terecht met hun vragen. Vaak worden deze ondernemers doorverwezen naar één van de ondersteunende intermediairs.

Vooruitkijkend

Er zijn de afgelopen jaren stevige stappen gezet in het vergroten van het innovatievermogen van stad en regio. We zien dat we als stad en regio een stevige ontwikkeling hebben doorgemaakt. Toch zien we ook dat dit nog onvoldoende is om onze economie toekomstbestendig te houden. Veel ondernemers hebben moeite om de transities bij te benen. Ook is er nog het nodige te doen om het innovatiedistrict Spoorzone Zwolle te laten bloeien en staat de Makersfabriek aan de start van een verdere ontwikkeling. Daarom ondernemen we voor de komende jaren de volgende acties:

- Innovatie is niet alleen onderwerp van de stad Zwolle; het vergt een regionale aanpak. We erkennen dat Zwolle als kernstad hier een voortrekkersrol in heeft. Door de centrale ligging, de verscheidenheid aan onderwijs en de hoeveelheid aan studenten willen we in Zwolle hét ecosysteem creëren waar innovaties plaats vinden. Deze rol gaan we in 2025 in nauwe samenwerking met het Regio Zwolle Bureau nog nadrukkelijker invullen. Hierbij gaan we ook nadrukkelijk kijken hoe we landelijk beter op de kaart kunnen komen en zo mogelijk ook meer externe financiering naar ons toe te halen.
- Met de ontwikkeling en versterking van de clusterorganisaties is er een basis neergezet die bij deze innovatie aanpak ondersteunt. Een netwerk van innovatieve partijen die met inzet van creatieve en digitale producten en slimme productiemiddelen kan bijdragen aan genoemde transities. Deze organisaties kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de regionale transitie-opgaven voor het MKB bedrijven. Dit wordt dan ook een belangrijk doel voor de komende periode. Om onze ambities te realiseren moeten deze organisaties beter in positie gebracht (en gehouden) worden om hun rol goed te kunnen (blijven) vervullen. Er mist (bij een aantal organisaties) nog een lange termijn visie en strategie op de rol en bijdrage die zij in deze transities kunnen vervullen. Op dit moment voeren wij met deze organisaties gesprekken over het

³ "een organisatie die een (incubatie-) proces realiseert om de versnelde groei van hoogwaardige starters/start-up naar succesvolle ondernemingen mogelijk maakt door de inzet van een geïntegreerd pakket diensten zoals werkruimte, services, cultuur, coaching, netwerk, (toegang tot) kapitaal, etc."

⁴ Grande Plan – Windesheim, Kennispoort Zwolle 2022-2023. Het plan is via ZWINC op te vragen en eind januari 2025 beschikbaar via de website van ZWINC.

Datum 20 december 2024

jaarplan 2025 en verder. In deze gesprekken hebben wij onze ambities rondom genoemde transitieopgaven reeds benoemd en worden daarin verankerd;

- Tevens speelt op dit moment toekenning van de RegioDeal middelen. Stichting Spoorzone Innovatiedistrict Zwolle (SISZ) heeft een voorstel ingediend met daarin een integrale samenwerking tussen SISZ, Perron038, Digital District Zwolle en Creative Works. Hiervoor wordt gemeentelijke cofinanciering gevraagd. Over activiteiten, mijlpalen, beoogde resultaten/effecten en budget wordt op dit moment nog gesproken. Deze samenwerking zien wij als een essentieel fundament om het transitievermogen van stad en regio te vergroten en we zijn dan ook blij met deze toekenning. Als gemeente dragen wij inhoudelijk en financieel bij aan deze samenwerking.
- Kennispoort Regio Zwolle is er voor ondernemers in Regio Zwolle en helpt bedrijven in Regio Zwolle innoveren, vernieuwend te ondernemen en met internationaal zakendoen. Samen met Kennispoort Regio Zwolle scherpen we die ondernemersdienstverlening verder aan om nog beter aan te sluiten op de transities, zoals digitalisering als circulair ondernemen. Dit zal in 2025 verder vorm krijgen;
- Het investeren in gebiedsontwikkeling, met name als het gaat om innovatiedistricten, is iets van de lange adem. De start van het Innovatiedistrict Spoorzone is goed en waardevol, maar er moet ook nog veel gebeuren. Dit vergt langdurige samenwerking en investeringen van diverse partners;

Maatschappelijk draagvlak & participatie

In de afgelopen jaren hebben wij gewerkt aan het versterken van de groeisectoren in onze stad: Perron038, Digital District Zwolle, Creative Works, Health Valley en de Incubator ZWINC. Met deze organisaties voeren wij regelmatig gesprekken over economische ontwikkelingen in onze stad en het beleid én activiteiten die we moeten ondernemen om genoemde ambities en doelstellingen te behalen. Ook spreken wij veel ondernemers via regionale vertegenwoordigen zoals de Economic Board, MKB-NL en in Regio Zwolle verband. Daarnaast worden regelmatig bedrijfsbezoeken en accountgesprekken met ondernemers gevoerd. In al deze contacten komen de thema's innovatie en toekomstbestendigheid ter sprake.

In 2024 hebben wij vier 'Spiegelgesprekken' gevoerd waarin wij met ruim 50 representatieve ondernemers uit Zwolle in gesprek zijn gegaan over diverse economische thema's. Zo hebben we onder andere gesproken zoals: 1) versterking regionale economie, 2) versterken start-up en scale-up eco-systeem, 3) Circulariteit en 4) Innoveren. De opbrengsten van deze sessies ondersteunen de ingeslagen richting. Deze nota gaat specifiek in over het thema innovatie. In het geactualiseerde Economisch Perspectief komen we terug op de volle breedte van de economische thema's en zijn de opbrengsten van de overige 'Spiegelgesprekken' verwerkt. Dit perspectief volgt in Q1 2025.

Communicatie

De komende periode zullen wij de behaalde resultaten, successen en inzichten op verschillende manieren communiceren via de beschikbare kanalen van de gemeente Zwolle. Onder andere via de nieuwsbrief Ondernemen van de gemeente Zwolle. Daarnaast communiceren wij (gezamenlijke) activiteiten en resultaten via kanalen van de samenwerkingspartners (ZWINC, Spoorzone Zwolle, Perron038, Digital District Zwolle, etc). Ook publiceren wij regelmatig (via sponsored content) in verschillende digitale en fysieke media zoals bijvoorbeeld INN' regio Zwolle.

In de uitvoeringsagenda van het geactualiseerde Economisch Perspectief zal een integraal communicatieplan Economie worden opgenomen.

Datum 20 december 2024

Financiën

Vanaf 2024 is voor economie structureel budget beschikbaar van 225.000,- per jaar voor innovatie. Hiervan hebben wij met ZWINC een (meerjarige) afspraak gemaakt voor professionalisering en doorontwikkeling (€ 125.000,- p/j). Voor de periode 2025-2028 brengen zij dit in als co-financiering in de RegioDeal. Het overige budget is ingezet voor uitvoering van activiteiten van de verschillende clusterorganisaties (Perron038, Digital District Zwolle, Creative Works en Health Valley). Ook zij hebben het voornemen deze bijdrage in te brengen als co-financiering in de RegioDeal.

In de afgelopen periode hebben wij voor uitvoering van het Economisch Perspectief een restant overgehouden. Mede door corona konden niet alle voorgenomen activiteiten uitgevoerd worden. Uit deze periode is nog ruim € 300.000,- beschikbaar. Dit bedrag zal in de komende periode worden ingezet als co-financiering van innovatie-activiteiten van de clusters in de RegioDeal 2025-2028 en specifiek op innovatie en het transitievermogen worden gelabeld. .

Risico's

Wij willen een extra stap zetten om de economie in onze regio toekomstbestendig te maken. Hier geldt: 'Niets doen is geen optie. Het risico bestaat dan dat wij onze stad én Regio op een achterstand zetten. Otto Raspe waarschuwt hier al voor.

Ook liggen risico's dat de genoemde clusterorganisaties niet voldoende (kwalitatief) in staat zijn kwalitatief (en kwantitatief) bij te dragen aan het oplossen en beantwoorden van de genoemde transitieopgaven.

Door regelmatig voeren van account- en voortgangsgesprekken, alsmede goede contacten te onderhouden met regionale bedrijven en intermediaire organisaties, willen wij deze risico's beperken. Tevens kunnen wij ook complementaire organisaties in het innovatieproces betrekken in deze programma's (zoals bv TNO, lectoraten, UT, andere universiteiten, etc.) om deze risico's te beperken.

Vervolg

Op dit moment leggen wij de laatste hand aan de herijking van het Economisch Perspectief naar aanleiding van de [Raadsbrief Duurzame Economie](#). Deze Raadsbrief Innovatie en transitiebeleid economie is onderdeel van dit Economisch Perspectief. Na vaststelling van de agenda en Perspectief door het College zullen deze nota's gezamenlijk aan de Raad worden voorgelegd. Na besluitvorming zal het Perspectief verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsagenda voor de periode 2025-2028. Daarin worden de onderliggende projecten verder uitgewerkt.

Openbaarheid

ja

voorstel

Zwolle

Datum 20 december 2024

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

waarnemend secretaris, Frank Wijnandts